

Stanovisko Evropského výboru regionů – Podpora mladých evropských zemědělců

(2017/C 207/11)

Zpravodaj: Arnold Hatch (UK/EKR), člen rady okresu Craigavon**POLITICKÁ DOPORUČENÍ**

EVROPSKÝ VÝBOR REGIONŮ

1. upozorňuje, že v EU pouze asi 6 % všech osob vedoucích zemědělský podnik je mladších 35 let, zatímco více než polovina jich je starších než 55 let. Zvyšování podílu starších osob v obyvatelstvu EU je obecný jev způsobený zvyšující se střední délkou života a klesající porodností. V zemědělství je však tento trend ve srovnání s jinými hospodářskými odvětvími více umocněn. Jelikož starší zemědělci žijí déle a mají silnou motivaci v zemědělství setrvat, zato slabou motivaci k odchodu, pracovní síly v evropském zemědělství postupně stárnou, což vytváří značné překážky pro příchod nových sil;
2. na neochotu starších zemědělců předat svůj zemědělský podnik má obecně vliv také skutečnost, že zemědělství je komunitní životní styl, který přetrvává po dosažení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu. V tom se zemědělství liší od mnoha jiných hospodářských činností. Potíže s předáním často pramení z toho, že pro starší řídicí pracovníky zemědělských podniků není snadné se vzdát svých pozemků a postupně zemědělství zanechat, protože místo pobytu je u nich totožné s místem provozování zemědělské činnosti. Obecný „odliv mozků“ z venkovských oblastí tento problém ještě zhoršuje, neboť stále vzdělanější pracovní síly již nemají o pracovní místa v zemědělství zájem;
3. je toho názoru, že mnoho mladých lidí má tendenci považovat zemědělství kvůli nízkému příjmu, nízké návratnosti investic, dlouhé pracovní době, omezené možnosti čerpat dovolenou – zejména v případě chovatelů hospodářských zvířat – a četným souvisejícím rizikům a nejistotám za nežádoucí povolání. Přestože přímé následnictví v rámci jedné rodiny zůstává nejběžnějším mechanismem zahájení zemědělské činnosti, určitá fakta nasvědčují tomu, že roste počet začínajících zemědělců, kteří svůj zemědělský podnik nezdědili. Tento problém znásobují potíže, s nimiž se potýkají venkovské oblasti – omezená nebo obtížná dostupnost dopravy, nedostatek komunikací a vzdělávacích, kulturních, sociálních nebo zdravotních služeb. Mají-li mladí lidé na venkově zůstat, potřebují rozvinuté venkovské hospodářství se službami a možnostmi trávení volného času – v opačném případě často dají přednost stěhování do měst a nezemědělským povoláním;
4. domnívá se, že skutečnost, že se zemědělským povoláním nevěnuje dost mladých lidí, ohrožuje hospodářskou a sociální udržitelnost venkovských oblastí. Podpora mladých zemědělců je nezbytným předpokladem pro udržení zemědělství ve všech regionech EU a zachování venkovských komunit, má-li být splněn cíl územní soudržnosti zakotvený v Lisabonské smlouvě;
5. opakuje svou výzvu Komisi a členským státům, aby proaktivněji podporovaly a usnadňovaly usazování mladých lidí, zejména žen, ve venkovských oblastech, a to skrze podporu činností, jež zemědělcům usnadní dosáhnout rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem ⁽¹⁾;
6. má za to, že by se měly dále hledat a odstraňovat překážky, na něž narážejí mladé ženy na začátku a v průběhu své profesní dráhy v odvětví zemědělství;
7. bere na vědomí „Manifest mladých zemědělců“ zveřejněný Evropskou radou mladých zemědělců v roce 2015, který požaduje zajištění přístupu k půdě a úvěrům prostřednictvím opatření veřejné podpory, přijetí předpisů omezujících používání nekalých obchodních praktik v potravinovém řetězci, zavedení opatření ke snížení nestability příjmů mladých zemědělců, právní ochranu všech norem EU v obchodních jednáních a větší podporu výrobců z EU a podporu přístupu k půdě za účelem zabezpečení a ochrany půdy a optimalizace využívání půdy mladými zemědělci k produkci potravin;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 225, 27.7.2012, s. 174.

8. sdílí znepokojení vyjádřené v prohlášení z konference Cork 2.0 ze dne 6. září 2016 týkající se vyhledávání venkova a odlivu mladých lidí a souhlasí s potřebou zajistit, aby venkovské oblasti a komunity (venkov, zemědělské podniky, vesnice a malá města) zůstaly přitažlivým místem k životu i práci tím, že se zlepší dostupnost služeb a příležitostí pro venkovské obyvatele a bude podporováno podnikání v tradičních venkovských odvětvích i nových hospodářských odvětvích;

Financování

9. je toho názoru, že současná hospodářská krize ztížila přístup k úvěrům mnoha mladým venkovským podnikatelům, kteří často nemohou poskytnout potřebné zajištění půjčky a mohou se potýkat s nadměrnou byrokracií;

10. vítá vytvoření nástroje pro zemědělské záruky navrženého Komisí a Evropskou investiční bankou v březnu 2015, který by měl mladým zemědělcům usnadnit přístup k úvěrům;

11. vítá skutečnost, že reforma SZP na období 2014–2020 zavedla nová opatření na podporu mladých zemědělců při zakládání zemědělských podniků. Vyjadřuje však znepokojení nad tím, že byrokracie může přijímání těchto opatření zpomalit. Je zapotřebí zajistit, aby mladým zemědělcům v co nejlepším využívání těchto nových opatření nebránila nadměrná byrokracie. V řadě členských států mladí zemědělci například využívají partnerské struktury. Opatření z Bruselu proto musí být s takovými místními právními a finančními strukturami v souladu;

12. vyzývá členské státy, aby využívaly možnosti podpory mladých zemědělců a generační obnovy, jež nabízí nová SZP, jako je například podpora podle článků 50 a 51 nařízení (EU) č. 1307/2013;

13. upozorňuje na možnosti nabízené fondy ESI ⁽²⁾, pokud jde o koncipování a provádění finančních nástrojů pro mladé zemědělce v podobě půjček, záruk nebo kapitálových fondů za účelem zajištění přístupu k financování pro ty, kdo ho potřebují;

14. domnívá se však, že posílení ekonomické situace mladých zemědělců je největší a neúčinnější poté, kdy skutečně převezmou podnik. V zájmu posílení ekonomické situace mladých zemědělců při přebírání podniku v partnerských strukturách by měl být změněn čl. 50 odst. 5 nařízení (EU) č. 1307/2013. Výbor regionů proto navrhuje, aby byla při případné budoucí revizi tohoto nařízení vyškrtnuta celá druhá věta čl. 50 odst. 5 a text zněl následovně: „Platba pro mladé zemědělce se poskytuje jednomu zemědělci po dobu nejvýše pěti let.“ Výbor regionů rovněž žádá Evropskou komisi, aby našla dočasné řešení, jež mladým zemědělcům umožní, aby mohli těchto opatření co nejlépe využívat;

15. upozorňuje, že Komise ve svém souhrnném nařízení navrženém v roce 2016 hodlá rozšířit možnosti použití podpory v podobě finančních nástrojů také na podporu zahájení činnosti mladých zemědělců, což umožní vyšší míru financování této skupiny s ohledem na povahu tohoto druhu nástrojů (rozsah podpory je u půjčky nebo záruky mnohem menší než u grantu);

16. je toho názoru, že podpora by se měla poskytovat především rodinným zemědělským podnikům, protože vytvářejí přidanou hodnotu i pracovní místa a umožňují vstoupit do odvětví novým generacím zemědělců, neboť zemědělské podniky, jež jsou životaschopné a mají přiměřenou velikost, se snadněji předávají;

Přístup k půdě a boj proti „zabírání půdy“ ⁽³⁾

17. připomíná, že zpráva Evropské komise o potřebách mladých zemědělců ukazuje, že největším problémem, s nímž se potýkají mladí a začínající zemědělci, je dostupnost půdy, kterou lze koupit nebo si pronajmout ⁽⁴⁾;

⁽²⁾ Řídí se články 37–46 nařízení o společných ustanoveních (EU) č. 1303/2013 a souvisejícími akty v přenesené pravomoci a prováděcími akty.

⁽³⁾ „Zabíráním půdy“ se rozumí skupování zemědělské půdy ve velkém měřítku bez předchozí konzultace místního obyvatelstva či bez jeho souhlasu. To ve výsledku vede k tomu, že místní obyvatelé mají stále méně možností samostatného provozování zemědělského podnikání.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/external-studies/2015/young-farmers/final-report-1_en.pdf.

18. se znepokojením konstatuje, že ze zemědělství se stále rychleji vytrácí model rodinných hospodářství, přičemž rychlost tohoto procesu je taková, že rok 2014 byl vyhlášen Mezinárodním rokem rodinných farem, aby se na tento problém upozornilo v celosvětovém měřítku. Je toho názoru, že jelikož je půda pro nezemědělské investory obvykle bezpečnou investicí, pro mladé zemědělce, kteří chtějí založit zemědělský podnik, se přístup k půdě stává stále obtížnějším;

19. vyzývá Komisi, aby vyhodnotila přímé i nepřímé dopady evropské politiky na koncentraci a zabírání půdy v Evropě: například společná zemědělská politika (SZP) a dotace, které jsou v jejím rámci poskytovány, jasně upřednostňují velké podniky a odsouvají na okraj malé zemědělské podniky a mohou mít v různých odvětvích rozdílné dopady;

20. vzhledem k tomu, že některé členské státy mají vnitrostátní právní předpisy, které zamezují koncentraci půdy a skupování půdy cizinci, například díky možnosti využít předkupní právo, je toho názoru, že členské státy a regiony by měly mít větší pravomoc regulovat zemědělskou půdu a stanovit příslušná omezení zejména za účelem řešení problému zabírání a koncentrace půdy v Evropě, který omezuje možnosti mladých zemědělců, když začínají podnikat;

21. ačkoli má Evropská komise jen velmi omezenou možnost zasahovat do právních předpisů týkajících se trhu s půdou (jež spadají do působnosti členských států), mohla by zvážit tyto podněty:

- podnítit využití možností podpory nových opatření přispívajících k mobilitě půdy v rámci regionálního rozvoje (pozemkové banky, iniciativy propojující nabídku zemědělské půdy s poptávkou po ní a další iniciativy na místní úrovni na podporu přístupu k půdě pro nové zemědělce),
- rozšířit rámec podpory na nové modely zemědělského podnikání (zejména inovativní druhy partnerství mezi zemědělci);
- podpořit prostřednictvím doporučení EU týkajících se přístupu k půdě a osvědčených postupů aktivnější vnitrostátní politiky (v závislosti na míře ambic);

22. je toho názoru, že průmysl, trávení volného času a zejména rostoucí urbanizace vedou k rychlým změnám ve využití a k mizení zemědělské půdy. Domnívá se proto, že místní komunity by měly být zapojeny do rozhodování o využití půdy a měla by jim být tudíž poskytnuta dodatečná práva a možnosti;

Zaměstnanost a odborná příprava

23. zdůrazňuje, že má-li se předejít vyhlídkám venkova, je třeba mladým zemědělcům poskytnout dlouhodobé vyhlídky, a proto vyzývá Komisi a členské státy, aby zavedly iniciativy na podporu podnikání, nově vznikajících odvětví a trhu práce v zemědělství a lesnictví s cílem vytvořit nová a zachovat stávající pracovní místa v zemědělství a zvýšit jejich přitažlivost pro mladé lidi;

24. konstatuje, že mladí zemědělci mají rozsáhlé a velmi různorodé potřeby, pokud jde o odbornou přípravu a osvětu: někteří v zájmu zajištění životaschopnosti svého zemědělského podniku potřebují především technologické dovednosti a dovednosti týkající se rozvoje zemědělského hospodaření, zatímco jiní potřebují podnikatelské dovednosti – například dovednosti v oblasti marketingu, vytváření sítí, komunikace a financí. Ne vždy si uvědomují, že by jim mohly být k užítku všechny uvedené druhy dovedností, mívají tendenci vést svůj podnik tradičním způsobem a nevidí potřebu změny;

25. je proto toho názoru, že by se mělo vynaložit úsilí na zvyšování informovanosti o těchto možnostech a přínosech zvyšování kvalifikace v sekundárním a terciárním vzdělávání. V tomto ohledu mohou hrát významnou úlohu místní a regionální orgány a vnitrostátní agentury a agentury EU;

26. zdůrazňuje, že mladí zemědělci jsou rovněž mladými podnikateli, a proto poukazuje na značný potenciál programu Erasmus pro mladé podnikatele (financovaný z rámcového programu COSME pro konkurenceschopnost malých a středních podniků). Tento program, který umožňuje přeshraniční výměny, jež dávají novým nebo budoucím podnikatelům příležitost učit se taje řemesla od zkušených podnikatelů, by měl být patřičně využit a zaveden také v primárním sektoru;

27. připomíná, že ve svém stanovisku k inovaci a modernizaci hospodářství venkovských oblastí Výbor regionů doporučuje modernizovat odborné vzdělávání ve venkovských oblastech, přizpůsobit je podmínkám celosvětové hospodářské soutěže a potřebám místních podniků a zvýšit finanční prostředky z ESF vyčleněné na odborné vzdělávání ve venkovských oblastech ⁽⁵⁾.

V Bruselu dne 9. února 2017.

předseda
Evropského výboru regionů
Markku MARKKULA

⁽⁵⁾ Úř věst. C 120, 5.4.2016, s. 10.